
Sisteme de indicatori conjuncturali, într-un context dominat de anticipările Comisiei Naționale de Prognoză

Prof. univ. dr. habil. Gheorghe SĂVOIU

Universitatea din Pitești

Rezumat

Utilizarea în estimări proiective a indicatorilor conjuncturali, alături de valorificarea anticipărilor Comisiei Naționale de Prognoză ocupă un loc important în desfășurarea procesului decizional economic, facilitând confruntarea unei afaceri cu ciclul specific al acesteia la nivel național conform informațiilor statistice ale INS și Eurostat, sprijinind întreprinzătorul sau managerul pe parcursul ciclurilor economice. După o scurtă introducere, articolul expune sintetic câteva sisteme de indicatori statistici în literatura de specialitate, punând accentul ulterior, după o secțiune metodologică sumară, pe patrulaterul sau careul magic și pentagonul strategiei macroeconomice a României pentru 2017-2020, lăsând loc unor succinte remarci finale.

Cuvinte cheie: *conjunctura, indicator statistic, sisteme de indicatori, patrulater sau careu magic, pentagon al strategiei economice, hexagon peren, octogon conjunctural, decagon strategic și tactic al competitivității economice.*

JEL: B22, C19, C46, O11.

Introducere

Sistemul informațional statistic poate fi privit ca un ansamblu de date, informații și toate corelațiile și interacțiunile dintre acestea, care permit analiza ciclicității economiei în fazele ei de tranziție, criză, recesiune sau expansiune, contribuind la determinarea și materializarea obiectivelor economice ale societății. Modalitățile de selectare ale indicatorilor statistici financiar contabili se extind de la criteriile generale la criteriile speciale, de la analitic la sintetic, de la produs la activitate, de la confruntare la comparare, de la urmărirea unei tendințe specifice sau unui fenomen, precum și de la ierarhizare la apartenență sau nonapartenență în raport cu o entitate, o regiune geografică sau o economie, la identificarea unui proces sau factor aparent rezidual, dar semnificativ în timp. Cunoașterea detaliată și înțelegerea aprofundată a ciclului afacerilor și a indicatorilor specifici devin instrumente de bază în fundamentarea deciziei manageriale. În contextul simetriei informaționale a economiilor de piață moderne, furnizorii de date sunt obligați să transmită gratuit producătorilor de

---

statistici oficiale, informații corecte, complete și de actualitate la termenele, în forma și după metoda de colectare prevăzute în programul statistic național anual, în conformitate cu normele metodologice și nomenclatoarele specifice economiilor europene (art. 25/Legea organizării și funcționării statisticii oficiale a României).

Un sistem economic poate fi cu greu înțeles în absența unor indicatori conjuncturali și distinctiv pe termen scurt, primul fiind reliefat în acest articol prin figura reprezentativă a patruleterului magic și a pentagonului strategiei economice, care demontrează existența unei corelații între desfășurarea proceselor economice și influențele exogene ale mediului, ducând astfel la apariția noțiunii de ciclu cu impact în prognozarea specifică a afacerilor. În sinteză, articolul expune opt sisteme de indicatori statistici financiari contabili, în cadrul unei secțiuni de recenzie a literaturii de specialitate, apoi după o scurtă prezentare a metodologiei de lucru și bazelor de date valorificate, expune și redă vizual patruleterul sau careul magic și pentagonul strategiei macroeconomice a României pentru 2017-2020.

1. Sisteme de indicatori statistici în literatura de specialitate

Într-o economie de piață, ciclul afacerilor poate fi analizat din perspectiva unui sistem de indicatori statistici conjuncturali, capabil să ofere informații relevante, corecte, clare și fără discriminare tuturor actorilor scenei economice (guverne cu agențiile lor specifice, bănci, proprietari de afaceri sau întreprinzători, gospodării și consumatori, sindicate etc.). Acești actori esențiali ai pieței economice doresc să afle cât mai repede și cu o tot mai mare exactitate dinamica ciclului afacerilor, pentru a profita de informațiile primite în sensul încercării de augmentare a profitului în perioadele de expansiune și de minimalizare a pierderilor în perioadele de recesiune. Se pot identifica cel puțin opt sisteme de indicatori statistici financiar contabili prezentate teoretic în acest articol drept cele mai simple soluții de sinteză statistică conjuncturală a economiei într-o manieră ascendentă și aprofundată, selectate pornind în principal de la evoluția literaturii de specialitate, inclusiv a celei românești. Fac excepție de la regula simpli teoretizări, primele două sisteme cuantificate conform prognezelor naționale, altfel spus varianta inițială a patruleterului magic, dezvoltată pragmatic în literatura franceză, de economistul de origine română Lionel Stoleru, consilier al președinților Franței, Valéry Giscard d'Estaing și François Mitterrand, precum și aceea a pentagonul strategiei economice.

Cele mai simple soluții de prezentare statistică conjuncturală a economiei într-un mod cât mai sintetic sunt prezentate în continuare:

-
1. *“patrulaterul sau careul magic”* cuprinde rata creșterii economice, rata inflației, rata șomajului și soldul balanței comerciale (Stoleru, 1968);
  2. *“pentagonul strategiei economice”* provine din sistemul de indicatori precizat anterior la care se adaugă raportul dintre veniturile minime și cele maxime la nivelul economiei analizate (Korka, Tușa, 2004);
  3. *“hexagonul peren al economiei durabile* rezultă din extinderea pentagonului prin preluarea unui indicator referitor la echilibrul ecologic sau referitor la protecția mediului în economia investigată (Săvoiu, 2013);
  4. *„heptagonul complex al economiei deschise investițional”* completează imaginea unui hexagon magic clasic cu un indicator rezultat din deficitul investițional (echilibrul net al investițiilor ca sold între intrările din investiții – ISD și investițiile interne – FBCF sau FBC și ieșirile investiționale ale economiei măsurată și determinată în plan global);
  5. *„octogonul conjunctural și optimal”* este întregit de participarea la circuitul intern și internațional al capitalului (prin îndatorarea internă și externă);
  6. *“decașonul strategic și tactic al competitivității economice”* rezultă din extinderea considerabilă a tabloului pentagonului magic și completează imaginea economiei cu aspecte caracteristice privind ponderea PIB-ului ascuns și evoluția deficitului bugetului general consolidat ca procent din PIB (Săvoiu, 2010);
  7. *„dodecașonul conjunctural al unei economii naționale”* adaugă la decașon alți doi indicatori foarte importanți, și anume, ratingul riscului de țară și un indicator esențial de ierarhizare a economiei (indicele corupției, indicele libertății economice etc.);
  8. varianta dodecașonală conjuncturală (lunară) a Eurostat, denumită *Business Cycle Clock (BCC)*, a fost creată ca un sistem de informații statistice financiar contabile, sintetizat în 12 indicatori, selectați pentru relevanța lor conjuncturală majoră și capacitatea de semnalizare a ciclului economic (*disponibil la* <http://www.touteconomie.org/index.php?arc=dc004a> cât și la <http://stats.oecd.org/mei/bcc/default.html>): 1) PIB (GDP volume); 2) Consum (Private final consumption); 3) Prețuri (Industrial producer prices); 4) Investiții (Investments); 5) Exporturi (Exports); 6) Importuri (Imports); 7, 8) Ocuparea forței de muncă (Unemployment, volume and %); 9) Producție industrială (Industrial production, Comenzi noi produse); 10) Construcții (Production in construction); 11) Comerț (Retail trade deflated turnover); 12) Indice al sentimentului economic (Economic Sentiment Indicator).

Uniunea Europeană a creat această sinteză ceva mai largă a indicatorilor, în expresie dodecagonală, denumită *Business Cycle Clock*, valorificând mecanismul statisticii oficiale comunitare (EUROSTAT) și oferind în final o soluție amplă de identificare a evoluției economiilor EU, urmărind anticiparea fluctuațiilor conjuncturale, estimarea profitabilității, ajustarea în scopul obținerii comparabilității valorice pe piață, evaluarea cantitativă și calitativă a utilizării resurselor de muncă și legăturii cu restul lumii (export/import).

2. Metodologie și baze de date

Existența unui sistem de indicatori conjuncturali și distinctiv a unui sistem de indicatori pe termen scurt este foarte importantă în identificarea atât a tendințelor fenomenelor economice prin prisma ciclicității acestora (conform unor prognoze sau programe), cât și a variațiilor sezoniere produse de factori climatici, instituționali sau tradiționali și a fluctuațiilor neregulate ocazionate de evenimente rare sau imprevizibile (greve, inundații, cutremure, alunecări de teren etc.). Forma simplificată de expunere a economiei într-o manieră conjuncturală este aceea a patruleterului sau careului magic macroeconomic, alcătuit din rata creșterii economice, rata inflației, rata șomajului și soldul balanței comerciale, la care dacă se adaugă și indicele de coeziune, ca raport între veniturile minime și cele maxime, se obține pentagonul strategiei economice. În cadrul acestui articol s-a folosit drept sursă majoră de date informațiile oferite de Comisia Națională de Prognoză (<http://www.cnp.ro/ro/prognoze>). Datele preluate astfel au beneficiat de un tratament statistic unitar, au asigurat criteriile de comparabilitate și armonizare integrală a noțiunilor, normelor, clasificărilor, tehnicilor de culegere și instrumentelor de calcul utilizate în statistica oficială a INS (România) și Eurostat (UE), atât prin unități de măsură comune (monedă), dar și printr-un sistem de prețuri specific macroagregatelor (prețurile pieței și prețurile factorilor).

Indicatorii statistici conjuncturali sau pe termen scurt pot fi prezentați procentual ca structuri sau indici ori ca ritmuri, ca de exemplu creșterea economică reală, care este estimată prin intermediul indicelui produsului intern brut, în prețuri comparabile:

$$I_{PIB}^{real} = \frac{PIB^{real}_1}{PIB^{real}_0} \quad \text{sau} \quad I_{PIB}^q = \frac{\sum p_0 q_1}{\sum p_0 q_0} \quad (1)$$

și se exprimă frecvent procentual, ca ritm al creșterii reale:

$$R = I_{PIB}^q \times 100 - 100, \text{ unde } I_{PIB}^q \text{ este indicatorul real.} \quad (2)$$

Stabilitatea prețurilor se măsoară cu ajutorul a trei indicatori statistici distinți: indicele prețurilor produselor industriale (IPPI), indicele implicit al prețurilor produsului intern brut (deflatorul PIB-ului) și indicele prețurilor bunurilor de consum (IPC - folosit ca indicator principal datorită caracteristicilor sale), calculat ca o medie aritmetică ponderată:

$$IPC = \frac{\sum I^p (p_o q_o)}{\sum (p_o q_o)}, \text{ în care: } \frac{(p_o q_o)}{\sum (p_o q_o)}, \text{ sunt coeficienți de ponderare. (3)}$$

Indicele prețurilor bunurilor de consum reprezintă baza de calcul a inflației, rata inflației se exprimându-se ca ritm al IPC (în procente):

$$R = IPC \times 100 - 100. \quad (4)$$

Echilibrul pieței forței de muncă este relevat de nivelul ocupării și de cel al șomajului.

Rata șomajului înregistrat se calculează prin raportarea șomerilor înregistrați fie la populația activă (PA), fie la cumulum populației ocupate și al șomerilor (PO + S).

$$R_s = \frac{S}{PA} \times 100 \text{ sau } R_s = \frac{S}{PO + S} \times 100 \quad (5)$$

Echilibrul extern al economiei naționale rezultă din analiza contului curent al balanței de plăți externe. În cazul economiei naționale, soldul balanței comerciale (Δ), deținând ponderea majoritară în soldul contului curent:

$$\Delta = X - M, \text{ unde } X = \text{volumul exportului și } M = \text{volumul importului. (6)}$$

Indicele de coeziune socială (IC_S) vizează modalitatea de repartizare a veniturilor între subiectele economice și membrii societății și poate fi determinat ca un raport între valoarea maximă și cea minimă a câștigului salarial (brut sau net) dar se poate valorifica și ca raport invers, între valoarea minimă și cea maximă, urmărind în esență diminuarea decalajelor între accentuarea tendințelor de polarizare, care denaturează coeziunea:

$$IC_S = \frac{CS_{MAXIM}}{CS_{MINIM}} \times 100 \text{ sau } IC_S = \frac{CS_{MINIM}}{CS_{MAXIM}} \times 100 \quad (7)$$

Includerea acestui indicator în formatul patrulaterului sau careului magic generează pentagonul strategiei economice iar ambele sisteme valorifică grafic diagrame polare.

3. Rezultate și discuții

În urma calculelor efectuate pe baza anticipărilor Comisiei Naționale de Prognoză (CNP) s-au sintetizat în tabelul 1 principalii indicatori ai României în perioada 2017-2020.

Anticipările principalilor indicatori ai economiei României (2017 – 2020)

Tabel nr. 1
%

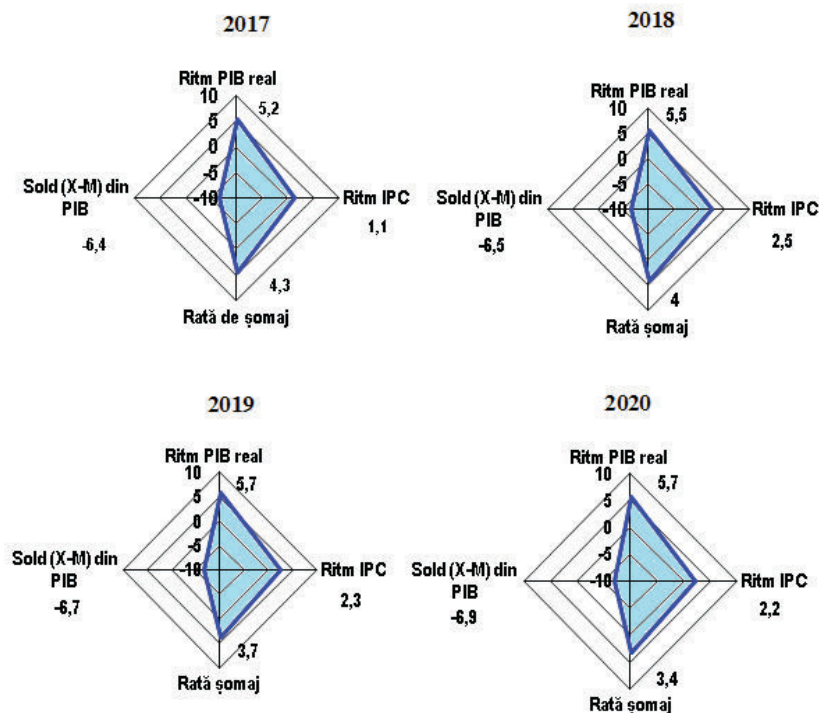
	2017	2018	2019	2020
Ritm PIB real	5,2	5,5	5,7	5,7
Ritm IPC	1,1	2,5	2,3	2,2
Rata șomajului	4,3	4,0	3,7	3,4
Sold (X-M) din PIB	- 6,4	- 6,5	-6,7	-6,9

Sursa: *Proгноza în profil teritorial – varianta de primăvara, (2017). CNP, <http://www.cnp.ro/ro/prognoze>.*

Proгноza arată o creștere continuă a produsului intern brut al României cu 5,2 %, în 2017, ușor mai accentuată ulterior la 5,5%, stabilizându-se 5,7% în 2019 și 2020. În aceeași perioadă 2017-2020, rata șomajului își continuă trendul descendent de la 4,3% la 3,4%. În contrast cu aceste evoluții favorabile așteptate, nivelul mediu al prețurilor, măsurat cu ajutorul indicelui prețurilor bunurilor de consum (IPC), înregistrează creșteri duble și chiar mai mari, menținându-se totuși sub nivelul limitativ stabilit de UE. Un alt proces negativ este așteptat și în ceea ce privește deficitul balanței comerciale din PIB, în expresie procentuală, relevat de o tendință defavorabilă semnificativă (de la - 6,4%, în anul 2017, la - 6,9 % în 2020). Cu ajutorul indicatorilor anteriori s-a realizat patrulaterul (careul magic) al economiei României:

**Continuitatea și stabilitatea macroeconomică exprimată vizual
prin patrulaterul sau careul magic al României în anii 2017 – 2020
(exceptând echilibrul extern)**

Figura nr. 1

Sursa: *Proгноза în profil teritorial – varianta de primăvara, (2017). CNP, <http://www.cnp.ro/ro/prognoze>.*

În reprezentarea grafică a pentagonului strategiei economice s-au prelucrat informațiile despre coeziunea socială generatoare a unui echilibru comunitar. Ca indicator al coeziunii sociale s-a optat pentru un indice de coeziune salarială, dat de raportul dintre valorile prognozate ale creșterii salariului minim pe economie publicate în programul de guvernare pentru 2017 – 2020 și câștigul salarial mediu net pentru aceeași perioadă (tabel 2).

Anticipări ale tendințelor coeziunii sociale în economia României (2017 – 2020)

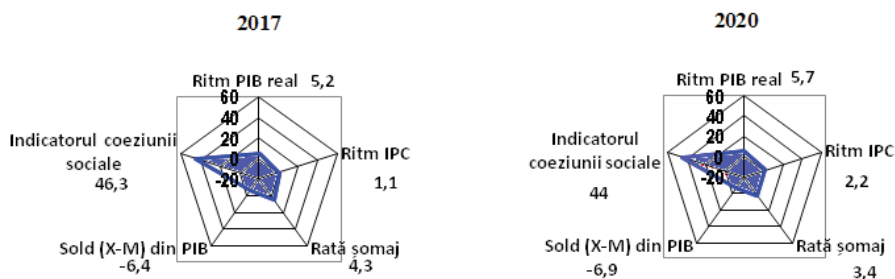
Tabel nr. 2

	2017	2018	2019	2020
Câștig salarial minim - lei	1450	1550	1650	1750
Câștig salarial mediu net - lei	3131	3418	3702	3977
IC _S - %	46,3	45,3	44,6	44,0

Sursa: *Proгноza în profil teritorial – varianta de primăvara, (2017). CNP, <http://www.cnp.ro/ro/prognoze>.*

Proгноza macroeconomică și tendința dominantă de asigurare a coeziunii sociale, vizibile din imaginea pentagonului strategiei economice a României în 2017 și în 2020

Figura nr. 2

Sursa: *Proгноza în profil teritorial – varianta de primăvara, (2017). CNP, <http://www.cnp.ro/ro/prognoze>.*

Proгноza macroeconomică exprimată grafic prin sinteza radială a pentagonului strategiei economice a României pentru anii 2017 și 2020 expune simultan un deficit ascendent în echilibrul extern conform indicatorului de pilotaj denumit sold al balanței comerciale din PIB, în paralel cu o tendință excesivă de asigurare a unei coeziunii sociale (de natură exclusiv salarială) prin diminuarea raportului dintre câștigul salarial mediu net și minim, raport care scade cu 2,3 %.

Caracterul sintetic al construcției sistemelor de indicatori macroeconomici prezentați anterior traduce o îmbunătățire a nivelului de trai în perioada următoare, dar pe fondul unei înrăutățiri a echilibrului extern al economiei României.

---

4. Concluzii

Simultan cu relansarea creșterii economice, se remarcă o îmbunătățire a structurii produsului intern brut în favoarea acumulării și investițiilor. Estimările privind anii 2017 - 2020 indică evoluții dinamice în întreaga economie națională, sporirea nivelului ei de competitivitate, creșterea calității vieții, a salariului real pe fondul reducerii ratei șomajului.

Echilibrul valoric necesar între resurse și utilizări este asigurat prin valorificarea atât a unei unități de măsură comparabile (moneda), cât și a unui sistem de prețuri specifice, axate pe prețurile pieței și ale factorilor. Imaginea unor macroagregate ale SCN în prețuri comparabile asigură analiza în timp, oferind dimensiunea reală a transformărilor structurale (în prețurile aceluiași an, considerat an de bază). Managementul specific companiilor sau firmelor trebuie să se axeze și pe modele și date generale ale evoluțiilor macroeconomice așteptate, dar și pe sezonaliități microeconomice, în procesul decizional marcat de risc, incertitudine și restricții ale resurselor (timp și bani pentru propriile cercetări), valorificând indicatori reprezentativi pentru a delimita starea actuală și perspectivele afacerii derulate.

Sistemul indicatorilor conjuncturali în variantele sale cele mai simple ale careului magic și pentagonului strategiei economice este conceput ca un sistem deschis, oricând putând să i se extindă sau restrângă, modifice și chiar elimine indicatori în funcție de cerințele utilizatorilor interni și de cerințele de armonizare și integrare specifice ale utilizatorilor.

Bibliografie

1. Stoléru, L., (1968). *L'équilibre et la croissance économiques*, Ed. Dunod, Paris
2. Korcka, M., and Tușa, E., (2004). *International Business Statistics*, Ed. II, ASE, București.
3. Săvoiu, G., (2013). *Situații statistice financiar-contabile și sisteme de indicatori statistici derivați*, Ed. Universitară, București.
4. Săvoiu, G., (2010). *Gândirea statistică aplicată*, Ed. Universitară, București
5. *** BCC (2017). *Business Cycle Clock*, interfață online disponibilă la: <http://stats.oecd.org/mei/bcc/default.html> și informații teoretice generale disponibile la: <http://www.touteconomie.org/index.php?arc=dc004a>.
6. *** *Prognoza în profil teritorial – varianta de primăvara*, (2017). *Comisia Națională de Prognoză*, informații online disponibile la: <http://www.cnp.ro/ro/prognoze>.